

FALU KOMMUN

2009-01-29

KOMMUNALA HANDIKAPPRÅDET

Kommunala Handikapprådet i Falun lämnar synpunkter på

Slutbetänkande av LSS-kommittén SOU 2008:77

Möjlighet att leva som andra, Ny lag om stöd och service till vissa personer med funktionsnedsättning

Nuläge

LSS: Lagen om Stöd och Service till vissa funktionshindrade trädde i kraft 1 januari 1994. Det är en rättighetslag som innehåller tio angivna insatser som den enskilde har rätt till under vissa omständigheter och om denne ingår i personkretsen.

De tio insatserna som definieras i lagen är

1. rådgivning och annat personligt stöd (landstingets ansvar)
2. personlig assistent eller ekonomiskt stöd till skäligen kostnader för sådan assistans, till den del behovet av stöd inte täcks av beviljade assistanstimmar enligt lagen (1993:389) om assistansersättning LASS,
3. ledsagarservice,
4. kontaktperson,
5. avlösarservice i hemmet,
6. korttidsvistelse utanför det egna hemmet,
7. korttidstillsyn för skolungdom över 12 år utanför det egna hemmet,
8. boende i familjehem eller bostad med särskild service för barn eller ungdomar,
9. bostad med särskild service för vuxna eller annan särskilt anpassad bostad, samt
10. daglig verksamhet för personer i yrkesverksam ålder som saknar förvärvsarbete och inte utbildar sig.

Personkretsen i LSS utgörs av tre grupper

1. personer med utvecklingsstörning, autism eller autismliknande tillstånd,
2. personer med betydande och bestående begåvningsmässigt funktionshinder efter hjärnskada i vuxen ålder orsakad av yttre våld eller kroppslig sjukdom, samt
3. personer med varaktiga fysiska eller psykiska funktionshinder som uppenbart inte beror på normalt åldrande, om de är stora och förorsakar betydande svårigheter i den dagliga livsföringen och därmed ett omfattande behov av stöd och service.

Nedan följer några viktiga insatser som LSS-kommittén föreslår förändringar i.

Personlig assistans, LASS

Nuläge

Berättigad till personlig assistans är den som har stora och varaktiga funktionsnedsättningar. Det är personer som behöver hjälp med de grundläggande behoven, såsom

1. personlig hygien,
2. måltider,
3. att klä av och på sig,
4. att kommunicera, eller
5. hjälp som förutsätter ingående kunskap om den funktionshindrade

Dessa grundläggande behov kan berättiga till personlig assistans var för sig eller tillsammans.

15 250 personer är beviljade personlig assistans enligt LASS i dag. Försäkringskassans prognos är att antalet personer med personlig assistans kommer att öka från 15 250 personer år 2008 till 16 610 år 2011.

Kostnaden för personlig assistans har ökat från 4 miljarder kronor år 1995 till drygt 18 miljarder kr år 2007.

Beräknad kostnad tom år 2011 är drygt 25 miljarder. En ökning på 8 miljarder.

Har man fått personlig assistans beviljad före 65 års dagen, så får man behålla den även efter 65 årsdagen.

Huvudregeln i LASS är att assistansersättning inte ska lämnas för tid i förskola, skola eller daglig verksamhet.

LSS-kommitténs förslag

–Ett **golv** för rätten till personlig assistans vid mer än 20 timmars grundläggande behov i genomsnitt per vecka ska införas.

I stället för bistånd, personlig assistans upp till 20 tim/v, ska en ny insats införas: ”personlig service med boendestöd”

Kommunen kan besluta om insats upp till 40 tim/v.

I samband med införandet av insatsen ”personlig service med boendestöd” tas insatsen om ledsagarservice bort i lagen.

–Det grundläggande behovet som avser **annan hjälp som förutsätter ingående kunskap om den funktionshindrade** ska tas bort, när det finns en samlad lösning för skydds- och begränsningsåtgärder bland de som ingår i personkretsen i LSS.

Det gäller t ex övervakning, som inte ska räknas till ett grundläggande behov.

–Det ska införas ett **krav** på både grundläggande behov och andra behov för rätt till personlig assistans. Ett grundläggande behov som avser att kunna kommunicera med andra ska bara gälla kommunikation med annan person än den personlige assistenten.

Barn och unga ska dock, tills de fyllt 21 år, ha rätt till personlig assistans även om de endast har grundläggande behov.

–Dubbel assistans ska beviljas först efter att möjligheterna att tillgodose behoven genom hjälpmedel och bostadsanpassningar har prövats.

–Regeringen bör ta initiativ till att den tidsperiod som en assistansberättigad i vissa fall kan ha med sin personliga assistent under sjukhusvistelse förlängs. Regeringen bör också undersöka möjligheterna till en gemensam finansiering av stat och landsting i förekommande fall.

–Införa en gräns för nybeviljande av LSS-insatser vid 65-års ålder.

–Målet är att de åtgärder som föreslås – tillsammans och genomförda fullt ut ska leda till att den årliga kostnaden för assistansersättningen under åren 2010-2013 successivt minskas med omkring 3 miljarder kronor.

KHR:s synpunkter

Besparingarna som LSS-kommittén aviserat gäller bl a

- att ersätta personlig assistans med den nya insatsen ”personlig service med boendestöd”,*
- att insatsen ledsagarservice upphör, ingår i ”personlig service med boendestöd”,*
- genom att förändra det grundläggande behovet att kunna kommunicera, till att inte gälla kommunikation med den personlige assistenten,*
- att en enhetlig modell för utredning och bedömning av behov införs,*
- genom att behovet av dubbel assistans minskar,*
- genom att det femte grundläggande behovet (ingående kunskap om den funktionshindrade) tas bort,*
- genom att införa en gräns för nybeviljande av LSS- insatser efter fyllda 65 år.*

Spara 3 miljarder på 3 år

Först och främst vänder vi oss emot den beräknade kostnadsbesparingen på 3 miljarder kr (under tre år)

*Delar man besparingen 3 miljarder kronor med antalet personer (15 250) som har personlig assistans, blir besparingen ca **200 000 kr per person** fördelat över tre år.*

Det är ca 5 assistanstimmar per person och vecka på ett år, om man fördelar besparingen på samtliga drygt 15 000 personer.

Det går inte att genomföra besparingen för samtliga personer , utan det är troligt att de flesta får behålla sina assistanstimmar efter omprövning. För att nå sparmålet, 3 miljarder kr, blir indragningen av assistanstimmar större för de personer som efter omprövning bedöms ha haft för många timmar beviljade, eller där bedömningen blir att personen inte är berättigad till personlig assistans.

*Nya beslut om personlig assistans tillkommer. Enligt beräkning så kommer antalet beviljade beslut om assistansersättning öka med 1 360 personer till år 2011. **Ytterligare en ökad kostnad på 8 miljarder kr.***

Vi tror inte att det går att ”spara” på den här gruppen utan att det får svåra konsekvenser för den enskilde. LSS och LASS har varit avgörande för människor med omfattande och varaktiga funktionsnedsättningar för att de ska få möjlighet att leva ett bra liv.

Förslaget bryter mot de grundläggande principerna i LSS, att alla ska kunna leva på samma villkor.

Ny insats: personlig service med boendestöd.

Denna insats är tänkt att ersätta personlig assistent upp till 20 tim/v. (Kommunen kan bevilja max 40 tim/v)

Den ska också ersätta den 5:e insatsen: "annan hjälp som förutsätter ingående kunskap om den funktionshindrade".

Risken är att den nya insatsen blir mer hemtjänstlik än personlig assistans enligt LSS.

I betänkandet nämns att personlig service med boendestöd ska organiseras efter "definitionen hemtjänst".

Vad händer med de personer som har ett hjälpbehov som överstiger 40 tim/v och som inte uppfyller kraven för insatsen personlig assistans?

Förslaget att ta bort insatsen ledsagning kommer att drabba de personer som i dag har den insatsen, men som inte är berättigad till personlig service med boendestöd.

Gravt synskadade är en grupp som under flera år har hävdade att de ska tillhöra personkrets 3 för LSS. Ledsagning är en LSS- insats de har stort behov av. KHR stöder detta synsätt.

Kommunikation

*Förslaget att det grundläggande behovet av att kunna kommunicera **inte** gäller vid kommunikation med den personlige assistenten är oklart formulerat.*

Det går inte att säga vad det innebär, eftersom utredningen inte ger något besked.

Enhetlig modell för utredning och bedömning

Det finns en fara med att ha en enhetlig modell för utredning och bedömning, som ska gälla lika över hela landet.

Många personer med funktionsnedsättning upplever att deras liv kommer att "bli fyrkantigt".

Det blir viktigare att passa in i "modellen" där behoven är bestämda i förväg och ingen hänsyn tas till den personliga integriteten.

Dubbel assistans

Att ersätta personal med hjälpmedel och bostadsanpassningar, är inte genomförbart.

När det gäller bostadsanpassningar, så görs dessa oavsett om personen har enkel eller dubbelbemanning. Det är behovet av anpassning som avgör.

Dubbel assistans beviljas inte utan att det verkligen behövs. Det finns personer som kräver flera mänskliga händer och där det inte går att ersätta den hjälpen med ett hjälpmedel.

LSS insatser efter fyllda 65 år

*Kommittén föreslår en åldersgräns på 65 år för **nybeviljande** av insatser enligt LSS.*

När det gäller personlig assistans, så är regeln sådan, att man får behålla sina assistanstimmar efter fyllda 65 år, förutsatt att man har ansökt före 65 års dagen.

Med nybeviljade insatser menas övriga insatser enligt LSS, inte personlig assistans.

Många personer med funktionsnedsättning har sjukdomar som är progredierande och som efter 65 års ålder får ett ökat stödbehov och behov av LSS-insatser.

Förslaget är otydligt och ger ingen besparing, eftersom det i dag endast är ett fåtal personer som har blivit beviljade LSS- insatser efter fyllda 65 år.

*En besparing blir det om kommittén menar att även personlig assistans ska **upphöra** vid 65-års ålder.*

Daglig verksamhet

Nuläge

De som omfattas av personkrets 1 och 2 har rätt till insatsen daglig verksamhet. Det gäller för personer i yrkesverksam ålder om de saknar förvärvsarbete, inte utbildar sig och inte får behovet tillgodosett på annat sätt.

Daglig verksamhet är den till numerären största insatsen inom LSS. Målgruppen för daglig verksamhet är mycket varierande. Några står nära ett lönearbete medan andra har mer behov av annan sysselsättning som exempelvis upplevelserum och sinnesstimulering.

Enligt Socialstyrelsen finns det stora brister i den dagliga verksamheten som erbjuds personer som skulle kunna lönearbeta i någon form. Övergångarna till ett lönearbete, med eller utan subvention, är näst intill obefintliga.

LSS-kommitténs förslag

-Personer med psykiska funktionsnedsättningar i personkrets 3 ska få rätt till daglig verksamhet enligt LSS.

-Många av de personer som har psykiska funktionsnedsättningar har tidigare arbetat. Genom att dessa personer beviljas daglig verksamhet, förbättras deras möjligheter att inträda eller återinträda i arbetskraften.

-Insatsen daglig verksamhet ska inte beviljas, innan en ordentlig prövning av arbetsförmågan är gjord. För att fastställa hur den dagliga verksamheten ska utformas ska personerna genomgå en inledande kartläggning och erbjudas en aktivitetsplan som ska innehålla en beskrivning av syftet med den dagliga verksamheten.

-Socialstyrelsen bör få i uppdrag att kartlägga behovet av meningsfull sysselsättning i form av daglig verksamhet enligt LSS för de som inte har psykiska funktionsnedsättningar och tillhör personkrets 3 enligt LSS.

KHR:s synpunkter

Ett bra förslag. Ännu bättre blir det, när samtliga personer i personkrets 3 får rätt till daglig verksamhet.

Huvudmannaskap

Nuläge

Sedan LSS och LASS trädde i kraft är ansvaret för stöd- och serviceinsatser enligt lagarna fördelade på tre huvudmän. Landstingen ansvarar för råd och stöd, staten och kommunerna ansvarar för personlig assistans och kommunerna ansvarar ensamma för övriga insatser. Kommunen ansvarar för personlig assistans tom 20 tim/v. Staten ansvarar för personlig assistans från 20 tim/v LASS.

LSS-kommitténs förslag

-Staten ska ha ett samlat huvudmannaskap för beslut om och finansiering av insatsen personlig assistans.

-Staten ska överta kommunernas uppgifter att betala ut sjuklönersättning till enskilda assistansanordnare, samt besluta om tillfälligt utökad personlig assistans och verkställa

dessa beslut.

-Landstinget ska fortsättningsvis ha ansvaret för insatsen ”råd och stöd”

KHR:s synpunkter

Staten bör ta ansvar för samtliga insatser enligt LSS. Det är bättre för den enskilde att ha en motpart (staten) vid diskussioner om sina LSS-rättigheter, en myndighet som både ansvarar för beslut och finansiering.

Det är svårt för en kommun att ha kontroll över kostnaden för LSS-verksamheten. Kommunen har också ett krav på sig att ekonomin ska vara i balans. Det är inte vilken kommun jag bor i som avgör rätten till LSS-insatser.

”Inom handikapporganisationerna oroar man sig för att kommitténs sparförslag i kombination med Försäkringskassans allt hårdare bedömningar riskerar att leda till att allt fler människor med behov av stöd inte kommer att få det” (DHR)

Dan Westerberg
Ordf. i Kommunala Handikapprådet

Barbro Ödlund
Handikappkonsulent